

Afgørelser – Reg. nr.: 07999.00

Fredningen vedrører: Helnæs Made

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet 07-09-2007

Overfredningsnævnet

Fredningsnævnet 28-09-2006

Kendelser

Deklarationer

NATURKLAGENÆVNET>

**Naturklagenævnets afgørelse
af 7. september 2007-08-31
i sagen om fredning af Helnæs Made i Assens Kommune
(sag nr. NKN-111-00034)**

Fredningsnævnet for Fyn traf den 28. september 2006 afgørelse efter naturbeskyttelseslovens kap. 6 om, at et ca. 280 ha stort areal på Helnæs Made ikke skal fredes.

Fredningsnævnets afgørelse er påklaget til Naturklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforening.

Fredningsområdet

Fredningsforslaget omfatter et ca. 280 ha stort, inddiget kystområde beliggende midt på Helnæs mellem Lillebæltskysten og Helnæs By, som indtil 1960'erne hovedsagelig har været anvendt til græsning. Store dele er gennem de seneste 30 år overgået til sædskiftearealer.

Helnæs Made indgår i Habitatområde nr. 108 for Helnæs og havet vest herfor. Udpegningsgrundlaget er bl.a. strandenge, ret næringsfattige søer og vandhuller med amfibiske planter ved bredden, kalkrige søer og vandhuller, forskellige typer overdrev, kilder og væld, rigkær og enårig vegetation på stenede strandvolde og flerårig vegetation på stenede strande.

En væsentlig del af fredningsområdet er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper og af strandbeskyttelseslinjen i lovens § 15.

Fredningsforslaget

Danmarks Naturfredningsforening og Fyns Amt rejste i 1992 fredningssag for Maden på Helnæs.

Formålet med fredningen var

- at skabe en varig sikring mod yderligere tilbagegang af de landskabelige-, botaniske-, ornitologiske og øvrige naturhistoriske værdier,

- at sikre mulighed for at kunne genoprette græsarealer evt. gennem statsligt opkøb, mangelæg eller jordfordeling, og
- at give mulighed for, at der på langt sigt kan ske naturgenopretning og pleje efter en samlet plan, bl.a. gennem hævning af vandstanden

Fredningsforslaget indeholdt bl.a. bestemmelser om,

- at de udyrkede arealer ikke må opdyrkes, gødskes og sprøjtes og kun må udnyttes til græsning og høslet,
- at vandstanden ikke må sænkes i forhold til den nuværende tilstand,
- at staten ved miljøministeriet gives forkøbsret til både dyrkede og udyrkede arealer,
- at naturpleje og naturgenopretning særligt ved genskabelse af græsningsarealer og ved regulering af vandstanden skal være mulig gennem frivillig overenskomst eller efter offentlig erhvervelse,
- at der skal kunne gennemføres pleje, hovedsagelig ved græsning, efter aftale med ejerne, såfremt disse ikke selv ønsker at gøre det,
- at det åbne landskab skal genskabes og sikres ved rydning af eksisterende beplantning og ved at fremtidig beplantning, byggeri, opstilling af elmast, vindmøller mv. ikke er tilladt, og
- at sikre befolkningen mulighed for at færdes i området ad vejen gennem Maden for parkering og kortvarig ophold, som i dag.

Fredningsnævnets behandling af fredningsforslaget

Fredningsnævnet satte i 1993 behandlingen af fredningssagen i bero efter anmodning fra Fyns Amt og Skov- og Naturstyrelsen, der ønskede at undersøge muligheden for at gennemføre en jordfordeling med henblik på at foretage naturgenopretning i området.

En større jordfordeling i 1996 resulterede i, at Skov- og Naturstyrelsen erhvervede ca. 185 ha ud af de godt 280 ha, som fredningsforslaget omfatter. Samtidig indgik styrelsen og amtet tidsubegrænsede aftaler om vandstandshævning på to ejendomme på ca. 20 ha. Ca. 42 ha privatejede arealer er fortsat under dyrkning.

Fyns Amt trak sig i 1999 som medsagsrejsner af fredningssagen, idet det var amtets opfattelse, at der var gode muligheder for indenfor en rimelig årrække at komme videre med naturforbedringer ad frivillighedens vej. Amtet opfordrede samtidig Skov- og Naturstyrelsen til at fortsættelse bestræbelserne på at erhverve yderligere arealer i området og amtet ville selv forsøge at indgå frivillige aftaler om ekstensivering af landbrugsdriften. I løbet af 7-8 år vil amtet gøre status over

resultaterne heraf og vurdere behovet for at genoptage overvejelser om en fredning eller andre tiltag til yderligere udbygning af naturgrundlaget i området.

Amtet anførte endvidere, at målsætningen om genopretning af hele Maden bør opretholdes og at det vil være af stor naturmæssig betydning, herunder i lyset af de allerede foretagne investeringer i genopretning, at få afviklet den intensive landbrugsdrift på de resterende opdyrkede arealer og få gennemført yderligere vandstandshævninger.

Danmarks Naturfredningsforening tilkendegav overfor fredningsnævnet, at det ikke er muligt at komme længere ad frivillighedens vej. Endvidere taler dels projektets store naturpotentiale, dels de allerede investerede offentlige midler, dels den velvilje, som mange af lodsejerne har udvist i forbindelse med de statslige opkøb, jordfordeling og frivillige aftaler for, at de resterende privatejede arealer ikke længere bør hindre en samlet naturgenopretning af Maden.

Foreningen har på den baggrund anmodet fredningsnævnet om at genoptage behandlingen af fredningssagen.

Fredningsnævnet satte på ny sagen i bero indtil den 1. januar 2005.

Amtet anførte herefter overfor fredningsnævnet, at uanset det er usikkert, om Skov- og Naturstyrelsen inden for den nærmeste fremtid kan erhverve de resterende ca. 42 ha dyrkede arealer, der fortsat er privat eje, bør fredningen opgives, også henset til at det foreliggende fredningsforslag alene har til formål at sikre områdets nuværende tilstand. Ifølge forslaget kan der ikke gennemføres dyrkningsbegrænsninger, foretages naturgenopretning ved tvangsindgreb mv. Sådanne ændringer i forslaget vil efter amtets opfattelse i givet fald kun kunne ske ved rejsning af en ny fredningssag.

Helnæs Made er udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde og de nye regler i miljømålsloven indebærer, at eventuelle ændrede fredningsbestemmelser skal være i overensstemmelse med den naturplan, som efter loven skal være vedtaget i overensstemmelse med udpegningsgrundlaget for Helnæs Made inden udgangen af 2009. Det vil formentlig ikke være muligt at ændre bestemmelserne i fredningsforslaget, før der foreligger en Natura 2000 plan for området. Gennem miljømålsloven vil det være muligt at sikre en gunstig bevaringsstatus for naturtilstanden på Maden.

Skov- og Naturstyrelsen anførte overfor fredningsnævnet, at styrelsen har som målsætning at arbejde for en samlet naturgenopretning af hele Maden, såfremt der er mulighed herfor og økonomi hertil mv. Uanset om det lykkes at erhverve jord i området eller ej mener styrelsen dog at

fredningssagen bør opgives, også fordi en bedre naturtilstand for Maden formentlig vil kunne opnås gennem planlægningen efter miljømålsloven .

Danmarks Naturfredningsforening anførte overfor fredningsnævnet, at der fortsat ikke er sket fremskridt mht. en samlet løsning for Helnæs Made og fredningsnævnet findes ikke at være afskåret fra at fastsætte de nødvendige fredningsbestemmelser i forbindelse med fortsat behandling af fredningssagen for at opfylde målet med fredningen.

Der er et stort behov for at genoptage behandlingen af fredningssagen for at sikre driften/plejen på hele Maden gennem en samlet plan, der omfatter såvel de statsejede som de privatejede arealer.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet har i den trufne afgørelse anført, at nævnet er enig med amtet og Skov- og Naturstyrelsen i, at det foreliggende fredningsforslag er en status quo-fredning, der alene sigter mod at der ikke sker yderligere naturmæssige forringelser i området og som samtidig skaber grundlaget for, at der kan ske naturforbedringer ved genskabelse af græsarealer og regulering af vandstanden ved frivillig overenskomst eller offentlig erhvervelse. Forslaget lægger ikke op til at gennemføre ændringer og naturforbedringer ved tvangsindgreb, men gennem frivillige aftaler og offentlige erhvervelser.

Nævnet har endvidere konstateret, at det er lykkedes at foretage mageskifte eller indgå frivillige aftaler for ca. 205 ha af de ca. 280 ha, der er omfattet af fredningsforslaget. Tilbage er herefter 36 ha, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og 42 ha, som fortsat kan dyrkes.

Fredningsnævnet finder herefter ikke, at der er grundlag for at fortsætte behandlingen af fredningssagen, idet fredningens mål i det væsentligste er opnået af frivillighedens vej, som der også er lagt op til i fredningsforslaget.

Fredningsnævnet har lagt vægt på, at området er udpeget som Natura 2000-område og at fredning af de resterende arealer ved tvangsindgreb vil være en meget dyr løsning og et meget stort indgreb overfor lodsejerne, idet det er meget vanskeligt på en ø at skaffe anden jord, som er nødvendig for at opretholde et rentabelt landbrug.

Herefter og idet der i øvrigt henvises til det af amtet og Skov- og Naturstyrelsen anførte, finder fredningsnævnet samlet ikke, at der er grundlag for at fortsætte behandlingen af sagen.

Danmarks Naturfredningsforenings klage

Danmarks Naturfredningsforening har henvist til det allerede overfor fredningsnævnet anførte.

Foreningen har endvidere bemærket, at der under nævnets endelige stillingtagen til sagen ikke ses at være tilført denne en nærmere dokumentation endsige en argumentation for, at nævnet betragter resultatet af jordfordelingssagen som en succes. Kun 185 ha af fredningsforslagets ca. 283 ha er erhvervet af staten og der er i ca. 10 år ikke sket yderligere erhvervelser/jordfordeling.

Naturtilstanden er blevet forværret siden styrelsen overtog arealerne. Der er sket tilgroning mange steder på grund af manglende pleje og flere steder er orkideer og andre sårbare arter forsvundet eller gået tilbage. Navnlig kvælstofnedfald fra de dyrkede marker i området har sammen med tilgroningen påvirket både overdrevene, engene og rigkærene negativt. Tilgroningen har også haft negative konsekvenser for vadefuglene.

Der er ikke udarbejdet en plejeplan/forvaltningsplan for Skov- og Naturstyrelsens drift af området og de lokale lodsejere er meget utilfredse med udviklingen. Der foreligger heller ikke en tilkendegivelse fra styrelsen om, hvorvidt man vil fortsætte jordfordelingssagen eller om man helt har opgivet en samlet løsning for Maden.

Efter foreningens opfattelse burde der i fredningsnævnet afgørelse være medtaget en nærmere vurdering, dels af plejen i forhold til målsætningen for fredningen, dels af de indgåede frivillige aftaler, dels af den omstændighed at de 36 ha, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, ikke er undergivet pleje og at de ca. 42 ha i omdrift ikke muliggør en samlet forvaltning af området.

Foreningen er uforstående overfor, at fredningsnævnet har opgivet fredningssagen uden at anmode sagsrejserne om at udarbejde et revideret fredningsforslag i lyset af, at det ikke anses for muligt at indgå frivillige aftaler.

Skov- og Naturstyrelsen bemærkninger til klagen

Styrelsen har bemærket, at de arealer, som styrelsen ejer, er overgået til naturarealer og at amtet har indgået plejeaftaler på ca. 14 ha. En stor del af Maden er således udlagt som vedvarende græs- og naturarealer. Ca. 42 ha kan fortsat dyrkes.

Der er sket naturgenopretning i form af vandstandshævninger til ca. kote 0 i det sydvestligste område og omkring Åledybet mod nordøst - samlet berører vandstandshævninger ca. 40 ha. Der er et permanent vandspejl på ca. 10 ha. Styrelsen har i den forbindelse bemærket, at fredningsforslaget ikke indeholder bestemmelser om dyrkningsophør eller vandstandshævninger på hele Maden.

De arealer, som styrelsen har erhvervet, har været afgræsset. Et større areal blev dog ikke afgræsset i 2005 på grund af omlægning af hektarstøtten. Det har også været vanskeligt at få afgræsset et ekstremrigkær, da en forpagtningsaftale ikke er blevet overholdt. Arealet er nu ryddet og har været under intensiv afgræsning i 2006. For dele af arealerne har der af hensyn til botaniske forhold og fugleinteresser været lavet aftaler om sen udbinding af dyr. Det har imidlertid betydet øget tilgroning, især med pil og disse aftaler er nu ændret til normal udbinding, hvorefter tilgroningen er standset.

Det er styrelsens opfattelse, at plejetiltagene på de statsejede arealer nu fungerer efter hensigten. Udviklingen vil blive fulgt og plejen justeret, hvis der skønnes at være behov herfor.

Styrelsen finder ligesom Danmarks Naturfredningsforening, at der bør arbejdes for en samlet pleje og naturgenopretning af hele Maden og styrelsen vil være indstillet på at erhverve jord i området, hvis der opstår mulighed herfor.

Så kategorisk har vi nu ikke udtalt os!

Gennem miljømålsloven er behovet for at sikre Natura 2000 områdenes naturindhold gennem fredning mindsket. Styrelsen skal på den baggrund anbefale, at Naturklagenævnet stadfæster fredningsnævnets afgørelse.

Naturklagenævnets afgørelse

I sagens behandling, herunder besigtigelse og offentligt tilgængeligt møde, har deltaget alle Naturklagenævnets 10 medlemmer:

Lars Busck (formand), Ole Pilgaard Andersen, Marie-Louise Andreasen, Martin Glerup, Leif Hermann, Mogens Mikkelsen, Anders Stenild, Inger Støjberg, Poul Søgaard og Jens Vibjerg.

Et flertal på 6 af nævnets medlemmer bemærker, at det foreliggende fredningsforslag sigter mod at undgå yderligere naturmæssige forringelser i området og alene giver mulighed for at gennemføre naturgenopretning gennem frivillige aftaler eller ved offentlig erhvervelse.

Flertallet bemærker endvidere, at amtet har indgået tidsubegrænsede plejeaftaler på ca. 14 ha og at Skov- og Naturstyrelsen har erhvervet ca. 190 ha. Arealerne er overgået til natur- og græsningsarealer og er efter flertallets opfattelse tilstrækkeligt sikret gennem styrelsens forvaltning af området. Målet med fredningen er herefter i det væsentlige opnået. Flertallet lægger vægt på, at Skov- og Naturstyrelsen er indstillet på at erhverve yderligere arealer i området med henblik på en samlet naturgenopretning og forvaltning af området.

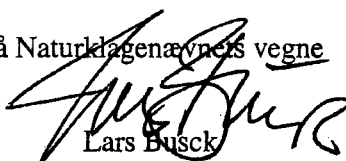
På denne baggrund og efter en samlet vurdering finder flertallet herefter ikke, at der er grundlag for at gennemføre fredningen. Der er herved også henset til, at der er tale om et stort indgreb i forhold til de berørte private lodsejere af det 42 ha store restareal, der fortsat dyrkes, som vil udløse en uforholdsmæssig høj erstatning.

Flertallet stemmer derfor for at stadfæste fredningsnævnets afgørelse.

Mindretallet (Marie-Louise Andreasen, Martin Glerup, Leif Hermann og Mogens Mikkelsen) finder, at naturgenopretning og pleje af området sikres bedst gennem en fredning under fredningsmyndighedernes tilsyn.

I overensstemmelse med flertallets stemmeafgivning går Naturklagenævnets afgørelse herefter ud på, at Fredningsnævnet for Fyns afgørelse af 28. september 2006 stadfæstes.

På Naturklagenævnets vegne

Lars Busck

Formand

FREDNINGSNÆVNET>

SCANNET

REG. NR. 7999.00

Fredning af Helnæs Made

Fredningsnævnets afgørelse af 28. september 2006

Begæringen om fredning

I 1992 rejste Danmarks Naturfredningsforening og Fyns Amt i fællesskab fredningssag vedrørende Helnæs Made.

Formålet med fredningen var:

- at skabe varig sikring mod yderligere tilbagegang af de landskabelige, botaniske, ornitologiske og øvrige naturhistoriske værdier,
- at sikre mulighed for at kunne genoprette græsarealer, eventuelt gennem statslige opkøb, mageskifte eller jordfordeling, og
- at give mulighed for, at der på langt sigt kan ske naturgenopretning og pleje efter en samlet plan, bl.a. gennem hævning af vandstanden.

Fredningsnævnet annoncerede fredningen og afholdt offentligt møde i sagen. I 1993 satte fredningsnævnet behandlingen i bero efter anmodning fra Fyns Amt og Skov- og Naturstyrelsen, idet man angav, at man ville forsøge at fortage naturgenopretning via en jordfordelingssag.

Fredningen har herefter efter begæring været udsat flere gange på mageskifte. Status i dag er, at ud af de ca. 283 ha, som fredningen vedrører, er 185 ha mageskiftet, 20 ha er der indgået frivillige aftaler med, 42 ha kan frit dyrkes, kun begrænset af strandbeskyttelseslinien, 36 ha er § 3-område. Mageskiftet har vist sig at være en stor succes. Senest blev sagen udsat til 2005 på fortsat mageskifte.

I 1998 valgte Fyns Amt at trække sig som medsagsrejsere, idet man ikke længere fandt, at der var grundlag for fortsat fredning, idet der var foretaget så mange mageskifter og frivillige aftaler, at en fredning ikke længere var nødvendig.

I 2005 meddelte Fyns Amt og Skov- og Naturstyrelsen, at man ikke mente, at fredningssagen skulle fortsætte, men stoppe, idet der ikke længere var grundlag for fortsat fredning af området.

Danmarks Naturfredningsforening protesterede mod, at fredningen blev stoppet og anmodede om, at fredningssagen blev fortsat.

Fredningsforslaget omfatter i alt 34 ejendomme. De ejendomme, der ikke er indgået frivillig aftale med eller sket mageskifte, er følgende matr. nr.:

1-b, 4-d, 5-c, 18-p, 18-q, 19-m, 20-c, 23-f, 25-p, 25-q, 26-a, 27-k, 30-e, 30-f, 58, 60, 67, 68 og 70, alle Helnæs by, Helnæs.

Beskrivelse af fredningsområdet

Midt på Helnæs mellem Lillebæltskysten og Helnæs by ligger det omkring 280 ha store indigede område Maden. Det er et stort, fladt og åbent landskab, der står i kontrast til de om-

givende bakker og den høje kystlinie mod nord. Landskabet er usædvanligt for Danmark.

Der findes på grund af områdets geologiske historie mange forskellige plantearter og plantesamfund. Samtidig er Maden et vigtigt yngle-og rasteområde for en lang række fuglearter.

Madens historie

Maden er gammel havbund. Omgivelserne mod nord, øst og syd er morænebakker, der blev skubbet op under den sidste istid. Mod vest danner naturlige og menneskeskabte dæmninger grænsen mod Lillebælt. Siden stenalderen var det flade område havbund, hvor der aflejrtes sand og en del muslinger, hvorfor jorden i dag er kalkholdig mange steder. Havet startede derpå en inddæmning af området i form af et krumoddesystem med udgangspunkt fra Lindhoved i syd. Mennesket fulgte efter, og i de sidste 200 år har man foretaget inddæmning. I 1785 påbegyndtes bygning af et dige mod bæltet. Før den tid kunne man sejle ind til Helnæs by ad en rende, som stadig kan erkendes i terrænet på Maden.

Menneskelig afvanding fulgte inddæmningen, i de første 100 år alene med vindmøller. I 1913 gravede man den nuværende kanal og opstillede en vindmotor. Herved tørlagde man ca. 80 ha af den 90 ha store sø, der indtil da havde været tilbage. Siden 1960'erne, hvor den nuværende elpumpe blev etableret, har afvandingen været særlig effektiv, og der er nu ingen permanent sø.

Frem til i dag har Maden hovedsagelige været brugt til græsning. Imidlertid er store dele af arealet gennem de sidste 30 år overgået til anden anvendelse. Amtet har oplyst, at siden 1960 er et sted mellem 1/4-1/3 af Madens areal overgået fra vedvarende græs/strandeng til sædskiftearealer, arealer med kulturgræsser og beplantet træareal.

Madens rige plante- og dyreliv er knyttet til de fugtige, udyrkede arealer.

Landskabsbilledet

Maden udgør en imponerende stor flade, der står i kontrast til de omgivende randmoræner og kystklinten i nord. Det geologiske udviklingsforløb kan ses i terrænet, hvor strandvoldssystemer af forskellig alder danner synlige strukturer på jordoverfladen.

Planterne

På Maden findes mange usædvanlige plantearter og typer af plantesamfund.

Langs nord- og sydsiden findes der udstrakte moser og ferske enge. Særlige forhold med kalkrig jordbund og udsivende trykvand bevirker, at der stedvis er udviklet ekstremrigkær. Der findes også nogle af Fyns største bestande af orkidéarter, hvoraf Mygblomst er udryddelsestruet i Danmark.

Strandvoldssystemet ud mod Lillebælt har på voldene strandoverdrev med tørbundsflora. Lavningerne indeholder til gengæld særlige våde plantesamfund: Strandenge, ferske, næringsfattige søer og moser, som er meget artsrige. Her findes arter som Søpryd, Spidshale, Samel og Strandkarse.

Mod vest, nord og nordøst ligger store strandenge og strandoverdrev med et ret arsrigt plan-

dække. Eng-Ensian har her sit ene af i alt 3 voksesteder på Fyn. På de markante skrænter finder artsrige samfund med halvsjældne arter som Stivhåret Kalkkarse, Knoldet Mjødurt og Lav Tidsel.

Fuglene

Maden har et rigt fugleliv med mange arter knyttet til åbne strandengs- og moseområder. Som fuglelokalitet betegnes Maden som en ekstraordinær god fuglelokalitet for kystfugle.

Det er især vadefugle, f.eks. Vibe, Rødben, Strandskade og Dobbeltbekasin. Hvert år yngler også arter som Klyde, Almindelig Ryle og Brushane, og i træktiden ses Hjejle og Stor Regnspove.

Svømmefuglene er knyttet til Madens små søer, såsom Grågås, Gråand, Krikand, Skeand og Sædgås.

Rovfuglene udnytter året rundt Maden som fourageringsområde. Om sommeren er det Rørhøg og Tårnfalk, om vinteren Musvåge, Fjeldvåge og Blå Kærhøg.

Andre dyr

De store strandengs-, overdrev- og skræntarealer giver særligt gode betingelser for smådyr. Der findes stor artsrigdom af insekter, bl.a. Snudebille *Phytobius Olssoni*. Endvidere findes Strandtudser, Rådyr og Harer.

Fredningsforslaget indeholder følgende forslag til bestemmelser

- at arealer, der på kortbilaget er vist som udyrkede, ikke må opdyrkes og kun må udnyttes til græsning og høslæt (størstedelen af dette område er allerede omfattet af naturfredningslovens beskyttelse af strandenge, moser m.v.),
- at vandstanden indenfor det fredede område ikke må sænkes i forhold til den nuværende tilstand,
- at staten v/miljøministeriet gives forkøbsret til alle arealer, således at såvel dyrkede som udyrkede arealer kan erhverves med henblik på at gennemføre fredningens langsigtede formål,
- at naturpleje og naturgenopretning særligt ved genskabelse af græsningsarealer og ved regulering af vandstanden skal være mulig gennem frivillig overenskomst eller efter offentlig erhvervelse,
- at fredningsmyndighederne skal kunne gennemføre naturpleje (hovedsagelig græsning) efter drøftelse med ejerne, såfremt disse ikke ønsker selv at gøre dette,
- at der ikke på de udyrkede arealer anvendes gødning og kemiske bekæmpelsesmidler,
- at det åbne landskab skal genskabes og sikres ved rydning af eksisterende beplantninger og ved, at fremtidig beplantning, byggeri, opstilling af elmast, vindmøller m.v. ikke til-

- lades. Undtaget herfra kan være nødvendige læskure til kreaturer,
- at råstofindvinding i området begrænses til det, der i øjeblikket er givet tilladelse til og på længere sigt afvikles,
- at der ikke anlægges nye veje,
- at sikre befolkningen mulighed for at komme ind i området ad vejen gennem Maden for at parkere og foretage kortvarig ophold og badning, således som det sker i dag,
- at terrænændringer, opfyldning eller deponering, som ikke fremmer fredningens formål, ikke skal være tilladt,
- at opgravning af planter ikke skal være tilladt.

På det offentlige møde var lodsejerne repræsenteret ved advokat Peter Skjødt, der repræsenterede I/S Maden, hvor lodsejerne er samlet.

Af høringssvarene og de på møderne fremkomne synspunkter fremhæves:

Lodsejerne har anført, at ejerne fuldt ud kan tilslutte sig, at landskabet er blevet til i et samspil mellem naturen og menneskekræfter. Det er begrundelsen for, at ejerne af området ikke finder, at en fredning er nødvendig. Det er et område, der er skabt af de landmænd, der har boet på Helnæs gennem mere end 100 år, og det er disse landmænd, der igennem alle årene og stadigvæk vedligeholder og sikrer området. Lodsejerne mener, at en fredning er unødvendig for at sikre de landskabelige værdier, som findes på Maden. Endvidere har lodsejerne kritiseret fredningsforslaget, idet det ikke er særlig gennemarbejdet, og virkningerne og konsekvenserne af fredningen er højst usikre.

Lodsejerne har videre anført, at såfremt fredningsforslaget bliver gennemført, vil der være lodsejere, der bliver indskrænket i deres erhvervsmuligheder og muligvis helt må opgive deres erhverv, hvilket vil have store økonomiske omkostninger for dem. Fredningen kan derfor i værste fald kun gennemføres mod udbetaling af en større erstatning til lodsejerne.

Fyns Amt har til støtte for, at fredningssagen skal stoppe, bl.a. anført, at fredningsforslagets indhold af konkrete bestemmelser alene sigter imod at sikre, at der ikke sker yderligere naturmæssige forringelser, d.v.s. en status quo fredning, samt at danne grundlag for, at der sker naturforbedringer ved genskabelse af græsningsarealer og regulering af vandstanden ved frivillig overenskomst eller offentlig erhvervelse. Der er ikke i fredningsforslaget lagt op til at ændre tilstanden og gennemføre naturforbedringer ved tvangsindgreb. Forslaget tilskynder alene til, at naturforbedringerne søges gennemført via frivillige aftaler og offentlig erhvervelse. En stor del af fredningsområdet - ca. 85% - er nu erhvervet af staten, eller der er indgået aftaler herom. Af de tilbageværende frie arealer er ca. 36 ha omfattet af § 3, og det er kun de resterende ca. 42 ha, hvor der stadig kan dyrkes uden særlige restriktioner.

De arealer udgør i stort omfang arealer, som de pågældende ejendomme ikke kan undvære på grund af harmonikrav mellem antallet af dyreenheder og areal. Amtet har en forventning om, at disse arealer efterhånden vil kunne overtages af det offentlige, når der bliver mulighed for at fremskaffe erstatningsjord.

Endelig har amtet anført, at løsningen på Helnæs Made ligger i Natura 2000, der forudsætter forhandlinger med ejerne, hvilket er en bedre løsning i denne situation, hvor man faktisk i det væsentlige har opnået det man ville ad frivillighedens vej.

Skov- og Naturstyrelsen har tilsluttet sig amtets protest mod, at fredningssagen fortsætter og har yderligere anført, at styrelsen er enig i Fyns Amts vurdering af de begrænsede muligheder, der hidtil har været for at købe ejendomme på Helnæs. Hvorvidt og hvornår der vil opstå mulighed for yderligere erhvervelse af området er også usikkert.

Skov- og Naturstyrelsen har som målsætning at arbejde for en naturgenopretning for hele Helnæs Made.

Uanset om det lykkes for det offentlige at opkøbe de resterende, dyrkede arealer, mener Skov- og Naturstyrelsen med samme argumentation som amtet, at fredningssagen bør opgives.

Styrelsen har anført, at den nye lovgivning omkring Natura 2000-områderne er en ny situation i forhold til sikring af en gunstig bevaring af Helnæs Made, som er udpeget som Natura 2000-område. Styrelsen er enig med amtet i, at en bedre naturtilstand på Helnæs Made formentlig vil kunne opnås gennem planlægning, som skal gennemføres efter gældende miljømålslov.

Styrelsen har videre anført, at der ikke er nogen på Maden, der ønsker at dyrke jorden. Man arbejder fortsat med mageskifte.

Det har været svært at finde jord, fordi der er tale om en ø, og da der er tale om en ø, vil det også være et meget alvorligt indgreb mod landmændene på øen, hvis der fredes. Det bevirker, at landmændene vil kunne komme til at stå i en meget vanskelig situation for at kunne bevare produktionen.

Styrelsen har videre anført, at alt ikke er lykkedes optimalt vedrørende plejen af Maden. Det har f.eks. ikke været muligt at få forpagtere til at græsse den yderste del af Maden det sidste år. Man håber, det bliver bedre. Man har samme problemer andre steder i landet. Plejen af Maden er meget afhængig af, at der er dyr til afgræsning, og er meget afhængig af, at der er et godt samarbejde med de lokale og naturfredningsforeningen, hvilket styrelsen også er interesseret i. Endelig har styrelsen anført, at det er af uden nævneværdig betydning, om det resterende bliver fredet eller ej, idet området er omfattet af Natura 2000.

Danmarks Naturfredningsforening har anført, at det er vigtigt, at fredningen fortsætter. Der mangler stadigvæk et pænt antal ha - 42 ha - for at målet med fredningen er nået. Man kan udmærket rette bestemmelserne ind og ændre dem, således at der bliver forpligtelser i bestemmelserne i stedet for blot henstillinger. Det er normalt, at man justerer fredningsbestemmelserne undervejs.

Danmarks Naturfredningsforening har følt, at de ikke bliver inddraget i plejen og mener ikke, at der er nogen egentlig plejeplan. Foreningen har konstateret, at plejen er blevet dårligere, hvilket underbygger, at der skal være et bedre samarbejde med plejemyndighederne, men også underbygger, at der er behov for en fredning. Danmarks Naturfredningsforening vil gerne i en konstruktiv dialog med Skov- og Naturstyrelsen vedrørende plejen af Helnæs Made.

Der vedhæftes kort udvisende hvilke arealer, der er mageskiftet og hvilke, der er indgået frivillig aftale med samt hvilke, der stadig er arealer, der ikke er omfattet af mageskifte eller frivillig aftale, men er § 3-område, og hvilke arealer der frit kan dyrkes.

Fredningsnævnets bemærkninger:

Fredningsnævnet er enig med amtet og Skov- og Naturstyrelsen i, at de konkrete forslag til fredningsbestemmelser alene sigter mod at sikre, at der ikke sker yderligere naturmæssige forringelser, d.v.s. en status quo fredning, og danne grundlag for, at der kan ske naturforbedringer ved genskabelse af græsarealer og regulering af vandstanden ved frivillig overenskomst eller offentlig erhvervelse. Nævnet er enig i, at der ikke i fredningsforslaget er lagt op til at gennemføre ændringer og naturforbedringer ved tvangsindgreb, men at der tilskyndes til, at det søges gennemført via frivillige aftaler og offentlige erhvervelser.

Nævnet har også konstateret, at det for 85% af arealets vedkommende med succes er lykkedes at foretage mageskifte eller indgå frivillige aftaler.

Der resterer herefter alene 42 ha, som frit kan dyrkes, og 36 ha omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven.

Fredningsnævnet finder herefter ikke, at der er grundlag for at fortsætte fredningen, idet fredningens mål i det væsentlige - for 85%'s vedkommende - er opnået af frivillighedens vej, som forslaget også lagde op til.

Fredningsnævnet har lagt vægt på, at området er udpeget som Natura 2000-område og endvidere lagt vægt på, at fredning af de resterende arealer ved tvangsindgreb vil være en meget dyr løsning og et meget stort indgreb overfor lodsejerne, idet det er meget vanskeligt på en ø at skaffe anden jord, som er nødvendig for at opretholde et rentabelt landbrug. Herefter, og i øvrigt under henvisning til det af amtet og Skov- og Naturstyrelsen anførte, finder fredningsnævnet samlet ikke, at der er grundlag for at fortsætte fredningssagen, hvorfor fredningssagen stoppes og afsluttes.

Advokat Peter Skjødt har ved brev af 26. september 2006 oplyst, at han har indkaldt bestyrelsen og medlemmerne af I/S Maden, som repræsenterer de lodsejere, som endnu ikke er blevet mageskiftet. Efter mødet har advokat Skjødt meddelt fredningsnævnet, at fredningssagen er håndteret på en sådan måde, at der ikke blandt de lodsejere, som ikke direkte har været berørt eller har indgået aftaler, er udløst noget erstatningskrav, der kan henføres til fredningen eller til det forhold, at fredningssagen for det resterende område er opgivet.

Fredningsnævnet er enig i, at der ikke på det foreliggende grundlag skal udbetales erstatning til lodsejerne på grund af fredningssagen.

Fredningsnævnet tilkender omkostninger til advokat Skjødt for hans arbejde, 15.000 kr. + moms (incl. kørsel).

Nærværende afgørelse bekendtgøres i Statstidende og lokale aviser.

Fredningsnævnets afgørelse kan indbringes for Naturklagenævnet i henhold til naturbe-

skyttelseslovens § 43, stk. 1, af lodsejerne og de i § 43, stk. 2 nævnte klageberettigede. Klagen indgives i medfør af naturbeskyttelseslovens § 43, stk. 4, skriftligt til Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

S. Raunholt

Torben Jørgensen

Herman Thomsen